

Plan wynikowy. Klasa 7

Nr	Temat	Wymagania podstawowe. Uczeń	Wymagania ponadpodstawowe. Uczeń
I. 1.	Położenie geograficzne Polski	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje położenie Polski na mapie ▶ nazywa i wskazuje na mapie wybrane krainy geograficzne w Polsce ▶ określa położenie Polski na tle Europy ▶ wskazuje na mapie kilkanaście krain geograficznych w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ odczytuje współrzędne geograficzne dowolnych miejsc w Polsce ▶ nazywa i wskazuje na mapie wody wewnętrzne Polski ▶ oblicza rozciągłość południkową i równoleżnikową Polski ▶ ocenia korzyści i zagrożenia wynikające z położenia Polski ▶ porównuje rozciągłość południkową i równoleżnikową Polski i Europy oraz ich konsekwencje
I. 2.	Czynniki kształtujące klimat Polski	<ul style="list-style-type: none"> ▶ nazywa strefę oświetlenia Ziemi, w której leży Polska ▶ podaje przykłady czynników klimatotwórczych ▶ wyjaśnia wpływ wybranego czynnika na klimat ▶ wyjaśnia wpływ szerokości geograficznej i wysokości nad poziomem morza na klimat Polski 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia wpływ Morza Bałtyckiego i układu form rzeźby terenu na klimat ▶ podaje przyczyny występowania w Polsce klimatu przejściowego między morskim a kontynentalnym ▶ nazywa masy powietrza kształtujące pogodę i klimat w Polsce ▶ określa wpływ ośrodków barycznych i mas powietrza na pogodę i klimat w Polsce ▶ porównuje i ocenia rolę poszczególnych czynników w kształtowaniu klimatu Polski
I. 3.	Zróżnicowanie warunków klimatycznych w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> ▶ odróżnia klimat od pogody ▶ na podstawie map odczytuje wartości temperatury i opadów w różnych regionach Polski ▶ na podstawie map porównuje warunki klimatyczne w różnych regionach Polski ▶ podaje pełną nazwę strefy klimatycznej i typu klimatu panującego w Polsce ▶ odczytuje wartości z klimatogramów 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje niektóre cechy klimatu Polski ▶ wyjaśnia pojęcie okresu wegetacyjnego ▶ wyjaśnia powstawanie opadów orograficznych i cienia opadowego ▶ podaje nazwy sześciu termicznych pór roku ▶ na podstawie map opisuje zróżnicowanie przestrzenne temperatury, opadów i długości okresu wegetacyjnego w Polsce ▶ wymienia i wyjaśnia cechy klimatu Polski ▶ porównuje warunki klimatyczne różnych miejsc na podstawie klimatogramów ▶ wykazuje związek pomiędzy czynnikami klimatotwórczymi a cechami klimatu Polski ▶ prognozuje potencjalne skutki zmian klimatycznych w Polsce
I. 4.	Wpływ zmienności pogody na działalność człowieka	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wymienia składniki pogody ▶ na podstawie własnych doświadczeń opisuje zagrożenia wynikające ze zjawisk atmosferycznych ▶ wyjaśnia przyczyny zmienności pogody w Polsce ▶ opisuje właściwe zachowanie podczas występowania ekstremalnych zjawisk atmosferycznych 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ opisuje stany pogodowe wynikające z napływu różnych mas powietrza ▶ omawia wpływ pogody na działanie rolnictwa, transportu i turystyki ▶ na podstawie danych udowadnia zmienność stanów pogodowych w różnych latach ▶ wykazuje związek pomiędzy zmianami klimatu a występowaniem ekstremalnych zjawisk pogodowych w Polsce ▶ uwzględnia różne punkty widzenia w ocenie wpływu danych warunków pogodowych na działalność człowieka

Nr	Temat	Wymagania podstawowe. Uczeń	Wymagania ponadpodstawowe. Uczeń
I. 5.	Góry w Polsce i w Europie	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie Karpaty i Sudety ▶ wyjaśnia, czym jest orogeneza i jak orogenezy przyczyniły się do powstania gór w Polsce ▶ podaje nazwy orogenez ▶ wyjaśnia pojęcie erozji ▶ wskazuje na mapie przynajmniej pięć łańcuchów górskich w Europie należących do Alpidów 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ odróżnia zewnętrzne i wewnętrzne procesy rzeźbotwórcze ▶ podaje przykłady zewnętrznych i wewnętrznych procesów rzeźbotwórczych ▶ wyjaśnia powstawanie gór fałdowych i zrębowych ▶ podaje dowody na to, że orogeneza alpejska nie została jeszcze zakończona ▶ wskazuje różnicę pomiędzy górotworem Sudetów a górami ▶ na podstawie mapy opisuje położenie Polski na tle jednostek tektonicznych Europy
I. 6.	Wpływ zlodowaceń na rzeźbę Polski i Europy	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia, jak powstaje lodowiec ▶ wskazuje obszary występowania krajobrazu polodowcowego w Polsce ▶ wymienia kilka cech krajobrazu młodoglacjalnego ▶ rozpoznaje na ilustracji i na mapie typowe jeziora rynnowe i morenowe ▶ podaje cechy jezior morenowych i rynnowych ▶ w przybliżeniu określa czas ostatniego zlodowacenia na ziemiach polskich 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ opisuje przebieg procesów erozji i akumulacji lodowcowej ▶ wyjaśnia proces powstawania form polodowcowych (moreny czołowej, sandru i pradoliny) oraz utworów polodowcowych (gliny i głazów narzutowych) ▶ wskazuje na mapie przebieg granicy ostatniego zlodowacenia ▶ odróżnia krajobraz młodo i staroglacjalny ▶ podaje przyczyny zaniku form polodowcowych na wyżynach ▶ wskazuje związek pomiędzy przebiegiem granic zlodowaceń a obszarami występowania krajobrazów staro i młodoglacjalnych ▶ wyjaśnia układ przestrzenny form polodowcowych: morena czołowa-sandr-pradolina
I. 7.	Surowce mineralne Polski	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje kilka przykładów surowców mineralnych występujących w Polsce ▶ klasyfikuje surowce mineralne występujące w Polsce do czterech podstawowych grup: skalne, chemiczne, energetyczne i metaliczne ▶ podaje przykłady zastosowania wybranych surowców metalicznych, skalnych, chemicznych i energetycznych 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje obszary występowania i eksploatacji wybranych surowców mineralnych w Polsce ▶ wyjaśnia różnicę między kopalinami a surowcami mineralnymi ▶ podaje przykłady surowców, których produkcja zapewnia Polsce samowystarczalność ▶ ocenia wpływ dostępności i wykorzystania wybranych surowców mineralnych na życie ludzi i gospodarkę ▶ opisuje powstawanie wybranych surowców mineralnych ▶ ocenia konsekwencje uzależnienia Polski od importu surowców energetycznych
II. 1.	Rzeki w Polsce i Europie	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia pojęcia: rzeka główna, dopływ, system rzeczny, dorzecze, zlewisko ▶ wskazuje na mapie Wisłę i Odrę oraz podaje nazwy wybranych dopływów tych rzek ▶ charakteryzuje wybrane walory przyrodnicze Wisły i Odry ▶ uzasadnia konieczność ochrony rzek i ich dorzeczy 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ określa znaczenie gospodarcze Odry ▶ proponuje metody ochrony rzek i ich dorzeczy ▶ wyjaśnia, na czym polega regulacja rzek ▶ ocenia sposoby gospodarczego wykorzystania Wisły i Odry ▶ na mapie Polski wskazuje i nazywa kilkanaście rzek

Nr	Temat	Wymagania podstawowe. Uczeń	Wymagania ponadpodstawowe. Uczeń
II. 2.	Powódzie i ochrona przeciwpowodziowa	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia, czym jest powódź ▶ podaje przykłady przyczyn występowania powodzi ▶ wymienia kilka metod ochrony przeciwpowodziowej ▶ odróżnia powódź od wezbrania ▶ na podstawie map, danych liczbowych i innych materiałów źródłowych podaje konsekwencje wystąpienia powodzi 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ uzasadnia stosowanie kilku wybranych metod ochrony przeciwpowodziowej ▶ wykazuje związek pomiędzy deforestacją a zagrożeniem powodziowym ▶ określa wpływ sztucznych zbiorników wodnych na występowanie i skutki powodzi ▶ klasyfikuje i wyjaśnia przyczyny naturalne i antropogeniczne powstawania powodzi ▶ przedstawia metody ochrony przeciwpowodziowej ▶ określa wpływ zabudowy obszarów zalewowych na występowanie i skutki powodzi ▶ dokonuje oceny zagrożeń powodziowych występujących na wybranym obszarze ▶ proponuje i uzasadnia dobór metod ochrony przeciwpowodziowej na wybranym obszarze
II. 3.	Morze Bałtyckie	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje Morze Bałtyckie na mapie ▶ wymienia podstawowe cechy Morza Bałtyckiego ▶ nazywa państwa leżące nad Bałtykiem ▶ podaje przykłady organizmów słodko i słonowodnych zamieszkujących Morze Bałtyckie ▶ porównuje Morze Bałtyckie z innymi morzami 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia przyczyny niskiego zasolenia Morza Bałtyckiego ▶ prezentuje przykłady wpływu działalności człowieka na Morze Bałtyckie ▶ opisuje i wyjaśnia zróżnicowanie zasolenia Morza Bałtyckiego ▶ wskazuje na mapie i nazywa: Cieśniny Duńskie, Kattegat, Bałtyk Właściwy ▶ ocenia różne metody ochrony Morza Bałtyckiego i jego zasobów ▶ nazywa i wskazuje na mapie Głębię Landsort ▶ wyjaśnia genezę niskich i wysokich wybrzeży Bałtyku ▶ opisuje genezę Bałtyku, w tym epizody, kiedy Bałtyk był jeziorem
II. 4.	Gleby w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wymienia czynniki glebotwórcze ▶ podaje przykłady typów genetycznych gleb występujących w Polsce ▶ opisuje etapy powstawania gleby ▶ wyjaśnia rolę wody i organizmów w powstawaniu gleby ▶ wskazuje typy genetyczne gleb, które są najbardziej rozpowszechnione w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia wpływ rodzaju skały macierzystej na typ gleby (czarnoziem, gleby brunatne, gleby bielcowe, rędziny) ▶ wykazuje związek pomiędzy stosunkami wodnymi a typem gleby (mady) ▶ wskazuje na mapie (wybrane) obszary występowania gleb bielcowych, gleb brunatnych i płowych, rędzin, czarnoziemów i mad ▶ ocenia przydatność rolniczą różnych typów gleb ▶ rozpoznaje typ gleby na podstawie profilu glebowego (dotyczy gleb bielcowych, gleb brunatnych i płowych, rędzin, czarnoziemów i mad) ▶ nazywa główne poziomy na profilu glebowym

Nr	Temat	Wymagania podstawowe. Uczeń	Wymagania ponadpodstawowe. Uczeń
II. 5.	Lasy w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> ▶ opisuje własnymi słowami różne funkcje lasu ▶ podaje przykłady gospodarczego wykorzystania lasu ▶ podaje przykłady społecznych i ekologicznych funkcji lasy 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ rozróżnia rodzaje lasów w Polsce (na podstawie filmu, ilustracji lub w terenie) ▶ wyjaśnia rolę lasu w zachowaniu bioróżnorodności i regulowaniu stosunków wodnych ▶ opisuje skład gatunkowy lasów w Polsce ▶ podaje przyczyny degradacji lasów ▶ proponuje sposoby zrównoważonego gospodarowania zasobami leśnymi ▶ charakteryzuje zbiorowiska leśne (typy lasu), takie jak: grąd, bór, ols, łęg
II. 6.	Dziedzictwo przyrodnicze Polski i jego ochrona	<ul style="list-style-type: none"> ▶ docenia wartość dziedzictwa przyrodniczego Polski ▶ wskazuje na mapie wybrane parki narodowe w Polsce ▶ opisuje walory przyrodnicze wybranych parków narodowych 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie większość parków narodowych w Polsce ▶ w oparciu o przykłady opisuje różnorodność parków narodowych w Polsce ▶ podaje przykłady rezerwatów przyrody ▶ podaje przykłady obiektów przyrodniczych w Polsce, które są wpisane na listę światowego dziedzictwa UNESCO ▶ wskazuje na mapie wszystkie parki narodowe w Polsce ▶ klasyfikuje parki narodowe zgodnie z przyjętymi kryteriami
III. 1.	Podział administracyjny i sąsiedzi Polski	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie i nazywa województwo, w którym mieszka ▶ nazywa i wskazuje na mapie kraje sąsiadujące z Polską ▶ wskazuje na mapie i nazywa kilka województw wraz z ich stolicami ▶ wskazuje na mapie przebieg granic Polski z poszczególnymi sąsiadami 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia, na czym polega trójstopniowy podział administracyjny ▶ podaje nazwy wszystkich województw i ich stolic oraz wskazuje je na mapie ▶ porównuje zadania i kompetencje jednostek samorządu terytorialnego na różnych szczeblach ▶ wyjaśnia przesłanki stojące za przyjętym w Polsce podziałem administracyjnym
III. 2.	Rozmieszczenie ludności w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady czynników rozmieszczenia ludności w Polsce ▶ wyjaśnia, czym jest gęstość zaludnienia ▶ na podstawie mapy opisuje rozmieszczenie ludności w Polsce ▶ rozróżnia czynniki przyrodnicze i pozapryrodnicze rozmieszczenia ludności w Polsce ▶ wskazuje regiony o najwyższej i najniższej gęstości zaludnienia 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ określa wpływ wysokości nad poziomem morza, układu sieci rzecznej, występowania surowców mineralnych, rozwoju miast i przemysłu na rozmieszczenie ludności w Polsce ▶ podaje wartość średniej gęstości zaludnienia w Polsce ▶ szczegółowo wyjaśnia przestrzenne zróżnicowanie gęstości zaludnienia w Polsce ▶ porównuje średnią gęstość zaludnienia w Polsce i innych krajach europejskich ▶ ocenia znaczenie poszczególnych czynników rozmieszczenia ludności w różnych regionach Polski ▶ porównuje trendy zmian gęstości zaludnienia w Polsce i innych krajach europejskich

Nr	Temat	Wymagania podstawowe. Uczeń	Wymagania ponadpodstawowe. Uczeń
III. 3.	Zmiany liczby ludności	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia znaczenie pojęć: przyrost naturalny, saldo migracji i przyrost rzeczywisty ▶ podaje przykłady czynników wpływających na wielkość współczynnika urodzeń i zgonów ▶ określa przyczyny spadającej dzietności w Polsce i Europie ▶ na podstawie mapy opisuje przestrzenne zróżnicowanie przyrostu naturalnego w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ porównuje zmiany liczby ludności w Polsce i ▶ oblicza przyrost naturalny Polski i wybranej jednostki administracyjnej ▶ wyjaśnia zależność pomiędzy starzeniem się ludności a wzrostem współczynnika zgonów ▶ opisuje skutki starzenia się ludności Polski ▶ prognozuje przyszłe zmiany liczby ludności w Polsce, biorąc pod uwagę czynniki społeczne, demograficzne, gospodarcze i polityczne ▶ opisuje zmiany salda migracji w Polsce w ostatnich kilkudziesięciu latach
III. 4.	Struktura płci i wieku ludności	<ul style="list-style-type: none"> ▶ odczytuje wartości z piramidy demograficznej ▶ na podstawie danych opisuje zmiany współczynnika urodzeń i zgonów oraz przyrostu naturalnego w Polsce w ostatnich kilkudziesięciu latach ▶ opisuje kształt z piramidy demograficznej ▶ na podstawie piramidy demograficznej opisuje strukturę ludności w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ interpretuje kształt piramidy demograficznej ▶ wyjaśnia, czym są wyż i niż demograficzny ▶ wyjaśnia różnice w strukturze demograficznej ludności Polski w różnych grupach wiekowych ▶ porównuje struktury wieku różnych państw na podstawie piramid demograficznych ▶ podaje przyczyny występowania w Polsce kolejnych wyżów i niżów demograficznych ▶ identyfikuje związki pomiędzy przeszłymi trendami demograficznymi a kształtem piramidy demograficznej ▶ ocenia wyzwania demograficzne stojące przed Polską i Europą, będące skutkiem starzenia się ludności
III. 5.	Przyczyny i skutki migracji zagranicznych	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia, czym jest migracja ▶ podaje przyczyny migracji zagranicznych ▶ odczytuje z mapy nazwy krajów zamieszkałych przez skupiska polskiej diaspory ▶ podaje przykłady migracji wewnętrznych i zagranicznych ▶ odróżnia imigrację od emigracji 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady przyrodniczych, społecznych i ekonomicznych przyczyn migracji ▶ na podstawie danych opisuje wielkość współczesnych migracji z i do Polski ▶ opisuje rozmieszczenie polskiej diaspory na świecie ▶ podaje przykłady pozytywnych i negatywnych skutków migracji w Polsce i Europie ▶ podaje rzeczowe argumenty w dyskusji na temat skutków migracji ▶ ocenia pozytywne i negatywne skutki emigracji z Polski i powstania polskiej diaspory na świecie ▶ przyjmuje różne punkty widzenia w ocenie skutków imigracji do Polski i emigracji z Polski

Nr	Temat	Wymagania podstawowe. Uczeń	Wymagania ponadpodstawowe. Uczeń
III. 6.	Kulturowe zróżnicowanie mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wymienia cechy struktury narodowościowej ludności w Polsce ▶ podaje przykłady mniejszości narodowych mieszkających w Polsce ▶ opisuje strukturę wyznaniową ludności Polski ▶ dokonuje krótkiej charakterystyki wybranych religii wyznawanych w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia różnicę pomiędzy narodowością i obywatelstwem ▶ opisuje zmiany w strukturze narodowościowej Polski po II wojnie światowej ▶ wyjaśnia przyczyny różnic pomiędzy strukturami narodowościowymi Polski i wybranych krajów europejskich ▶ podaje przykłady mniejszości etnicznych mieszkających w Polsce ▶ prezentuje aktualnie zachodzące zmiany struktury narodowościowej i wyznaniowej ludności Polski ▶ wyjaśnia różnicę pomiędzy mniejszością narodową i etniczną
IV. 1.	Struktura zatrudnienia ludności	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje nazwy trzech głównych sektorów gospodarki ▶ na podstawie danych porównuje strukturę wykształcenia Polski i innych krajów ▶ układa sektory gospodarki Polski w porządku rosnącym pod względem wielkości zatrudnienia ▶ wykazuje się świadomością związku występującego pomiędzy poziomem wykształcenia a możliwością znalezienia pracy 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ omawia strukturę zatrudnienia ludności w poszczególnych sektorach gospodarki w Polsce ▶ wyjaśnia przyczyny zmian struktury wykształcenia ludności w Polsce ▶ wyjaśnia przyczyny zmian struktury zatrudnienia ludności w Polsce ▶ podaje wartości liczbowe opisujące strukturę zatrudnienia ludności w Polsce ▶ na podstawie własnej wiedzy porównuje strukturę zatrudnienia ludności Polski i innych krajów ▶ ocenia potencjał rozwojowy Polski przez pryzmat zmian w strukturze wykształcenia ludności ▶ prognozuje przyszłe zmiany struktury wykształcenia i zatrudnienia ludności w Polsce i Europie
IV. 2.	Wpływ zmian politycznych i gospodarczych na strukturę zatrudnienia	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie źródeł opisuje przemiany rynku pracy na przykładzie wybranych miast w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia przyczyny zmian w strukturze zatrudnienia w wybranych miastach zachodzące po transformacji gospodarczej ▶ wyjaśnia przyczyny i skutki wzrostu znaczenia sektora usługowego w Polsce ▶ na podstawie materiałów określa wpływ pandemii Covid 19 na rynek pracy w Polsce i Europie

Nr	Temat	Wymagania podstawowe. Uczeń	Wymagania ponadpodstawowe. Uczeń
IV. 3.	Urbanizacja w Polsce i Europie	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia własnymi słowami, czym jest urbanizacja ▶ na podstawie mapy opisuje zróżnicowanie wskaźnika urbanizacji w Polsce ▶ na podstawie wykresu porównuje liczbę mieszkańców największych miast w Polsce ▶ podaje przykładowe aspekty urbanizacji ▶ na podstawie wykresu porównuje zmiany wskaźnika urbanizacji w Polsce i w innych krajach ▶ na podstawie mapy opisuje rozmieszczenie miast w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ rozróżnia poszczególne aspekty urbanizacji: formalny, demograficzny, społeczny, przestrzenny, ekonomiczny ▶ wykazuje związki pomiędzy różnymi aspektami urbanizacji ▶ rozróżnia aglomerację monocentryczną i konurbację ▶ podaje nazwy województw o najwyższym i najniższym wskaźniku urbanizacji ▶ na podstawie własnej wiedzy porównuje zmiany i poziom wskaźnika urbanizacji w Polsce i w innych krajach ▶ podaje warunki, jakie musi spełniać wieś w Polsce, aby wystąpić o nadanie statusu miasta
IV. 4.	Czynniki rozwoju miast w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady cech miast decydujących o ich rozwoju ▶ podaje przykłady funkcji pełnionych przez jednostki osadnicze ▶ przyporządkowuje główne czynniki rozwoju do największych miast w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia wpływ niektórych funkcji miast w Polsce na ich rozwój ▶ na wybranych przykładach omawia czynniki rozwoju miast w Polsce ▶ porównuje czynniki decydujące o rozwoju różnych miast ▶ na przykładach określa zmiany funkcji miast w Polsce ▶ określa współczesne kierunki rozwoju miast w Polsce
IV. 5.	Zmiany w strefach podmiejskich – suburbanizacja	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje cechy środowiska geograficznego i opisuje warunki życia w centrum dużego miasta i w strefie podmiejskiej ▶ wymienia kilka przyczyn przenoszenia się mieszkańców do strefy podmiejskiej ▶ na podstawie map, fotografii oraz danych liczbowych wskazuje zmiany zachodzące w wybranej strefie podmiejskiej ▶ wymienia przykłady nowych kierunków działalności gospodarczej i zagospodarowania terenu w strefie podmiejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie materiałów opisuje i wyjaśnia kierunki migracji między peryferiami regionu, strefą podmiejską i miastem ▶ na podstawie materiałów opisuje i wyjaśnia kierunki migracji między peryferiami regionu, strefą podmiejską i miastem ▶ wyjaśnia przyczyny przenoszenia niektórych działalności gospodarczych do strefy podmiejskiej ▶ identyfikuje i wyjaśnia zmiany w zakresie użytkowania i zagospodarowania terenu oraz stylu zabudowy na wybranych przykładach stref podmiejskich ▶ opisuje i wyjaśnia zmiany demograficzne zachodzące w strefach podmiejskich ▶ podaje własną definicję pojęcia suburbanizacja ▶ dokonuje krytycznej oceny zmian środowiska geograficznego w strefach podmiejskich dużych miast ▶ prognozuje przyszłe kierunki rozwoju stref podmiejskich

Nr	Temat	Wymagania podstawowe. Uczeń	Wymagania ponadpodstawowe. Uczeń
IV. 6.	Wpływ migracji na strukturę demograficzną wsi	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia pojęcie migracji ze wsi do miast ▶ podaje przykładowe przyczyny przenoszenia się mieszkańców wsi do miast ▶ odczytuje dane z piramidy demograficznej ▶ wyjaśnia pojęcie salda migracji w odniesieniu do wybranej wsi ▶ na podstawie mapy opisuje zróżnicowanie salda migracji w gminach lub powiatach w Polsce ▶ na podstawie piramidy demograficznej charakteryzuje strukturę płci i wieku ludności wybranej wsi lub gminy wiejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady skutków społecznych i gospodarczych migracji ze wsi do miast ▶ wyjaśnia przyczyny zwiększonego odsetka mężczyzn w strukturze ludności niektórych wsi ▶ udowadnia wpływ migracji na strukturę wieku i zmiany w zaludnieniu na obszarach wiejskich na przykładach wybranych gmin ▶ wyjaśnia wpływ restrukturyzacji PGR-ów na zmiany gospodarcze i demograficzne wybranych wsi ▶ porównuje przyczyny i skutki migracji ze wsi do miast oraz migracji z miast do stref podmiejskich ▶ proponuje sposoby zapobiegania negatywnym skutkom wyludniania się wsi
V. 1	Czynniki rozwoju rolnictwa	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady przyrodniczych i pozaprzyrodniczych czynników rozwoju rolnictwa ▶ na podstawie wykresu opisuje strukturę gleb w Polsce ze względu na ich przydatność dla rolnictwa ▶ wskazuje elementy klimatu i ukształtowania powierzchni Polski sprzyjające rozwojowi rolnictwa ▶ na podstawie mapy opisuje rozmieszczenie obszarów o najbardziej sprzyjających warunkach dla rozwoju rolnictwa w Polsce ▶ na podstawie danych lub wykresu porównuje wielkość gospodarstw rolnych w Polsce i w innych krajach ▶ wymienia przykłady działań mających na celu poprawę wydajności rolnictwa w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia wpływ wielkości gospodarstwa na możliwości zwiększenia wydajności produkcji rolnej ▶ ocenia warunki przyrodnicze dla rozwoju rolnictwa w Polsce ▶ ocenia warunki pozaprzyrodnicze dla rozwoju rolnictwa w Polsce ▶ porównuje zużycie nawozów sztucznych i środków ochrony roślin w Polsce i w innych krajach ▶ wyjaśnia wpływ wieku i wykształcenia rolników na proces unowocześniania produkcji rolnej w Polsce ▶ dokonuje całościowej oceny warunków dla rozwoju rolnictwa w poszczególnych regionach Polski ▶ podaje nazwy regionów w Polsce o najbardziej sprzyjających warunkach dla rozwoju rolnictwa
V. 2.	Uprawa roślin i chów zwierząt w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady roślin uprawianych w Polsce ▶ podaje przykłady zwierząt, których chów prowadzi się w Polsce ▶ podaje przykłady wpływu warunków przyrodniczych na kierunki produkcji rolnej ▶ na podstawie diagramu opisuje strukturę zasiewów w Polsce ▶ podaje przykłady wykorzystania głównych produktów rolnych wytwarzanych w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie map opisuje rozmieszczenie poszczególnych upraw, chowu bydła i trzody chlewnej w Polsce ▶ rozpoznaje główne rośliny uprawiane w Polsce ▶ wykazuje związek między zróżnicowaniem warunków przyrodniczych rozwoju rolnictwa w różnych regionach Polski a specjalizacją poszczególnych regionów w zakresie produkcji roślinnej i zwierzęcej ▶ na podstawie własnej wiedzy opisuje rozmieszczenie upraw i chowu zwierząt w Polsce ▶ określa wymagania środowiskowe roślin uprawianych w Polsce

Nr	Temat	Wymagania podstawowe. Uczeń	Wymagania ponadpodstawowe. Uczeń
V. 3.	Warunki rozwoju gospodarki energetycznej	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady odnawialnych i nieodnawialnych surowców energetycznych wykorzystywanych w Polsce ▶ wymienia wady i zalety węgla kamiennego i brunatnego jako surowców energetycznych ▶ na podstawie materiałów podaje przykłady związków warunków naturalnych z kierunkami rozwoju energetyki ▶ dokonuje podziału czynników rozwoju energetyki na przyrodnicze i pozaprzyrodnicze 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na wybranych przykładach uzasadnia rozwój energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii w Polsce ▶ wyjaśnia związek pomiędzy warunkami pozaprzyrodniczymi a kierunkami rozwoju energetyki ▶ określa warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze sprzyjające lub ograniczające produkcję energii ze źródeł nieodnawialnych i odnawialnych w województwie łódzkim i pomorskim ▶ wyjaśnia, na czym polega transformacja energetyczna, którą przechodzi Polska i inne kraje europejskie ▶ samodzielnie wyszukuje informacje dotyczące warunków rozwoju energetyki w swoim regionie ▶ dokonuje oceny warunków przyrodniczych i pozaprzyrodniczych rozwoju energetyki w swoim regionie
V. 4	Przemiany przemysłu w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wymienia przykłady produktów przemysłowych wytwarzanych w Polsce ▶ wyjaśnia, czym jest przemysł ▶ na podstawie danych lub wykresu opisuje zmiany wielkości produkcji wybranych towarów w Polsce ▶ dokonuje podziału przemysłu na wydobywczy i przetwórczy ▶ podaje przykłady zmian, jakie zaszły w polskim przemyśle w ostatnich 30 latach 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie materiałów dokonuje ogólnej charakterystyki sektora przemysłowego w Polsce przed rokiem 1989 oraz obecnie ▶ określa udział przemysłu w wytwarzaniu PKB w Polsce ▶ wyjaśnia, na czym polega prywatyzacja i zmiana struktury przemysłu w Polsce ▶ dyskutuje na temat skutków przemian przemysłu w Polsce, podając rzeczowe argumenty ▶ wyjaśnia związek pomiędzy poziomem rozwoju przemysłu a ogólnym poziomem rozwoju gospodarczego Polski ▶ prognozuje przyszłe kierunki przemian przemysłu w Polsce
V. 5	Przemysł zaawansowanych technologii	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia pojęcie przemysłu zaawansowanych technologii ▶ podaje przykłady produktów przemysłu zaawansowanych technologii, które są wykorzystywane w codziennym życiu ▶ podaje wybrane cechy przemysłu zaawansowanych technologii ▶ określa pozycję, jaką produkty przemysłu zaawansowanych technologii zajmują w Polskim eksporcie 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ocenia poziom innowacyjności polskiej gospodarki na tle innych krajów europejskich ▶ na podstawie danych porównuje poziom robotyzacji produkcji przemysłowej w Polsce i w innych krajach ▶ wyjaśnia pojęcie klastra przemysłu wysokich technologii ▶ na wybranych przykładach opisuje zmiany produkcji towarów zaawansowanych technologii w Polsce ▶ dokonuje pełnej charakterystyki przemysłu wysokich technologii ▶ podaje przykłady dziedzin naukowych powiązanych z przemysłem zaawansowanych technologii

Nr	Temat	Wymagania podstawowe. Uczeń	Wymagania ponadpodstawowe. Uczeń
VI. 1.	Rola usług w gospodarce Polski	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady firm i zawodów należących do sektora usługowego ▶ wyjaśnia rolę usług w swoim codziennym życiu ▶ podaje przykłady usług materialnych i niematerialnych ▶ wyjaśnia wpływ usług na działanie przedsiębiorstw 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady wpływu usług na funkcjonowanie rolnictwa i przemysłu ▶ ocenia własne szanse na podjęcie pracy w przyszłości w sektorze usługowym ▶ określa udział usług w wytwarzaniu PKB Polski ▶ wyjaśnia wpływ dostępności usług na jakość życia mieszkańców ▶ podaje przykłady usług należących do czwartego sektora gospodarki ▶ ocenia rolę usług należących do czwartego sektora gospodarki dla rozwoju gospodarczego Polski
VI. 3.	Wpływ sieci transportowej na lokalizację przedsiębiorstw	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady przedsiębiorstw, których lokalizacja zależy od bliskości szlaków transportowych ▶ wyjaśnia, czym jest centrum logistyczne ▶ na podstawie map określa zmiany w zagospodarowaniu obszarów położonych w pobliżu ważnych szlaków komunikacyjnych ▶ wymienia przykłady produktów wytwarzanych w rafinerii ropy naftowej 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia korzyści wynikające z lokalizacji przedsiębiorstw w pobliżu szlaków transportowych ▶ na wybranym przykładzie określa znaczenie portu morskiego dla rozwoju przedsiębiorstw, w tym zakładów przemysłowych ▶ identyfikuje związki między przebiegiem autostrad i dróg ekspresowych a lokalizacją przedsiębiorstw przemysłowych, centrów logistycznych i handlowych ▶ wyjaśnia na przykładach związek pomiędzy transportem morskim a lokalizacją inwestycji przemysłowych i usługowych ▶ na podstawie dostępnych materiałów dokonuje oceny dowolnego obszaru w Polsce pod kątem warunków lokalizacji nowych inwestycji przemysłowych i usługowych ze względu na dostępność komunikacyjną
VI. 5.	Walory turystyczne Polski	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje kilka przykładów przyrodniczych i kulturowych walorów turystycznych Polski ▶ rozpoznaje na fotografiach wybrane walory (atrakcje) turystyczne Polski ▶ wyjaśnia, czym jest walor turystyczny ▶ podaje przykłady walorów turystycznych Polski, które sprzyjają rozwojowi turystyki kwalifikowanej 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ocenia atrakcyjność walorów turystycznych Polski ▶ korzysta z różnorodnych źródeł w celu pogłębienia wiedzy na temat wybranych walorów turystycznych ▶ proponuje trasę wycieczki tematycznej ukazującej określony typ walorów turystycznych w Polsce ▶ prezentuje wybrane walory turystyczne Polski, zwracając uwagę na konieczność ich ochrony ▶ wymienia ponad dziesięć obiektów położonych w Polsce, które wpisano na listę światowego dziedzictwa UNESCO ▶ charakteryzuje wybrane obiekty umieszczone na liście UNESCO

Nr	Temat	Wymagania podstawowe. Uczeń	Wymagania ponadpodstawowe. Uczeń
VI. 6.	Turystyka nad Bałtykiem i w Małopolsce	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady walorów turystycznych Pobrzeży Bałtyku i Małopolski ▶ opisuje własne wrażenia z wycieczek turystycznych po Polsce ▶ na podstawie diagramów opisuje zmiany liczby turystów nad Bałtykiem ▶ wyjaśnia, dlaczego wybrane walory przyrodnicze przyciągają turystów do Małopolski i na Pobrzeża Bałtyku ▶ na podstawie materiałów udowadnia, że Kraków jest turystyczną stolicą Polski 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie mapy tematycznej opisuje zróżnicowanie liczby noclegów udzielonych w nadbałtyckich gminach ▶ porównuje atrakcyjność turystyczną wybranych miejsc i obiektów w Małopolsce ▶ dokonuje wieloaspektowej analizy walorów turystycznych Małopolski i Pobrzeży Bałtyku ▶ określa wpływ walorów przyrodniczych Pobrzeży Bałtyku oraz dziedzictwa kulturowego Małopolski na rozwój turystyki na tych obszarach ▶ odszukuje informacje dotyczące walorów turystycznych oraz ruchu turystycznego wybranego regionu Polski ▶ projektuje zarys strategii rozwoju turystyki w tym regionie
VII. 1.	Własny region – środowisko przyrodnicze	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje położenie swojego regionu geograficznego na mapie Polski ▶ na podstawie mapy opisuje położenie oraz sąsiedztwo regionu, w którym mieszka ▶ charakteryzuje wybrane elementy środowiska przyrodniczego regionu na podstawie materiałów, w tym map tematycznych 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ charakteryzuje środowisko przyrodnicze regionu oraz określa jego główne cechy ▶ przedstawia w dowolnej formie przyrodnicze walory regionu ▶ wyjaśnia zasady wyznaczania regionów geograficznych ▶ wykazuje zależności między elementami środowiska geograficznego na podstawie obserwacji terenowych
VII. 2.	Własny region – mieszkańcy i walory kulturowe	<ul style="list-style-type: none"> ▶ odróżnia walory kulturowe od walorów przyrodniczych regionu ▶ podaje przykłady walorów kulturowych regionu (stroje, gwara, potrawy, tradycje itp.) ▶ określa, gdzie w regionie znajdują się siedziby jego władz 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ przedstawia w dowolnej formie kulturowe walory regionu ▶ opisuje przykłady walorów kulturowych regionu (stroje, gwara, potrawy, tradycje itp.)
VII. 3.	Własny region – dominujące cechy gospodarki	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady produktów wytwarzanych w regionie ▶ określa dominujące kierunki rozwoju gospodarczego regionu ▶ na podstawie map tematycznych opisuje rozmieszczenie upraw w regionie ▶ na podstawie map tematycznych opisuje rozmieszczenie zakładów przemysłowych w regionie 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ określa warunki sprzyjające rozwojowi rolnictwa, przemysłu i usług w regionie ▶ określa cechy i kierunki specjalizacji rolnictwa regionu ▶ podaje przykłady zakładów przemysłowych i ich produktów, z których jest znany region ▶ na podstawie wyszukanych informacji prezentuje przemiany gospodarcze regionu ▶ prognozuje przyszłe kierunki rozwoju regionu

Nr	Temat	Wymagania podstawowe. Uczeń	Wymagania ponadpodstawowe. Uczeń
VII. 3.	Własny region – dominujące cechy gospodarki	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady produktów wytwarzanych w regionie ▶ określa dominujące kierunki rozwoju gospodarczego regionu ▶ na podstawie map tematycznych opisuje rozmieszczenie upraw w regionie ▶ na podstawie map tematycznych opisuje rozmieszczenie zakładów przemysłowych w regionie 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ określa warunki sprzyjające rozwojowi rolnictwa, przemysłu i usług w regionie ▶ określa cechy i kierunki specjalizacji rolnictwa regionu ▶ podaje przykłady zakładów przemysłowych i ich produktów, z których jest znany region ▶ na podstawie wyszukiwanych informacji prezentuje przemiany gospodarcze regionu ▶ prognozuje przyszłe kierunki rozwoju regionu
VII. 4.	Wycieczka krajoznawcza po regionie	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje podstawowe zasady bezpieczeństwa obowiązujące w czasie przygotowania i przeprowadzania wycieczek krajoznawczych ▶ dobiera odpowiednią mapę do realizacji wycieczki krajoznawczej 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ dostosowuje długość i stopień trudności trasy do możliwości i oczekiwań uczestników wycieczki ▶ projektuje trasę wycieczki krajoznawczej po własnym regionie na podstawie wyszukiwanych źródeł informacji
VII. 6.	Mała ojczyzna – moje miejsce na Ziemi	<ul style="list-style-type: none"> ▶ określa obszar utożsamiany z własną małą ojczyzną jako symboliczną przestrzeń w wymiarze lokalnym ▶ docenia własną rolę w kształtowaniu małej ojczyzny ▶ przedstawia w dowolnej formie atrakcyjność małej ojczyzny jako miejsca zamieszkania, pracy, nauki, rozrywki 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ rozpoznaje w terenie główne obiekty charakterystyczne i decydujące o atrakcyjności małej ojczyzny ▶ porównuje zasięg i wielkość swojej małej ojczyzny z małymi ojczyznami członków rodziny czy kolegów ▶ wyjaśnia przyczyny różnego postrzegania najbliższego otoczenia przez różne osoby ▶ na podstawie własnych obserwacji terenowych projektuje działania służące zachowaniu walorów środowiska geograficznego (przyrodniczego i kulturowego) oraz poprawie warunków życia lokalnej społeczności

